

# A Császári és Királyi Haditengerészet szervezete

Hozzájadt: olaf  
2005. február 23. Szerda 19:59

A Császári és Királyi Haditengerészet szervezeti felépítését ismerhetitek meg ebben a cikkben.

1. A haditengerészet felépítése: A haditengerészet a flottájában, hadikikéltőkkel, tengerészeti szertárákban és telepeken, kárpóztatókban, valamint a személynzetben áll. Erőssége a tengeri kereskedelem kiterjedésénél, az átlátnak, a tengeren való létezésnek jellegzetes, valamint esetleges gyarmatok és saját országainak sajátosságaitól függ. Míg Nagy-Britannia, Francia-, és Olaszország nyílt tengeri hadiflottájuk felett rendelkeztek, Ausztria- Magyarország flottája inkább csak a parti háborúhoz szolgált. A hajók minőségére, felszerelésére is e célnak megfelelően volt kialakítva. A haditengerészet intézményei és berendezései az alábbiak szerint osztályozhatók (1. ábra):

- A csataflotta nyílt tengeri kikötőkre, valamint ellenséges partok elleni támadásra szolgált. Gerincét csatahajók alkották. A flotta akciós kárpóztatók fokozására, a hárszerző és biztosítást szolgáltatók teljesítésére, cirkáló romboló és torpedónaszádok beosztásait is magában foglalta.
- A cirkáló flottát békés körülmények között alkalmazták, háborúban pedig ellenséges kereskedelmi hajók elfogására, kutatóhajókra szolgált, valamint a csataflottához osztották be. A páncélos cirkáló, valamint (missziós) cirkáló alkották.
- Partvidék flotta páncélos-ágyú-naszádokból, árszárnyasokból, torpedónaszádokból és a partvédelem céljaira kiképzett páncélos hajókból állt.
- Szállítóhajók a csatahajók részére kőszén, és más szükséges anyagot, valamint egyéb hadianyagokat és csaparszállítókat szállítottak.
- Torpedóflotilla torpedónaszádokból, torpedóanyag-hajókból és torpedó tárházakból állt.
- Iskola hajók, hadaprások, hajószuhamok, géppáncsok, főtű, matricák kiképzésére szolgált.
- A kiképzés szolgálatára alkalmazott járművek a vontató gőzmozgós, kalauz járművek-, Qr-, kaszárnya-, ispotályhajók voltak.

Hajó típusok:

Páncélos fregatt: az első páncélos hajókat nevezték így, mivel a fregattokra emlékeztettek. Három árbocuk, egy árborsoruk volt. Vízszorításuk 3000- 7000 tonna volt. 12- 15 cm-es kőszorításukat viseltek. Fegyverzetük 16- 30 db 15- 18 cm-es vontócsővel ágyúkból állt, melyet a torpedónaszádok megjelenése után gyorsított ágyúkkal kiegészítettek.

Kazamatahajó: az előbbiekhöz hasonlítottak. Kevesebb árbort, de nagyobb ágyúkat hordtak (6- 10 db 23- 28 cm-es), amelyeket a hajó kőszorítására az őn. kazamatájukban helyeztek el. Vízszorításuk 5000- 8000 tonna, páncéloszatuk 15- 35 cm vastag, sebességük 13- 15 csomó volt.

Sorhajó (vagy toronyhajó): az 1890-től 1906-ig tartó korszak alapvető típusa volt. Viszonylag rövid, zárt test vastag páncéllal jellemezte. Vízszorításuk 5- 11 000 tonna, sebességük 15- 20 csomó volt. Fegyverzetét általában kőszorítású toronyban elhelyezett 4 db 24 - 30, 5 cm-es ágyú, 8 - 12 db 12- 19 cm-es és 4,7 - 7 cm-es löveg alkotta.

Pre-dreadnought (vegyes nehézsúlyú korszerű sorhajó): a sorhajókkal együtt, főleg a nehézsúlyú korszerű sorhajókkal együtt, ami 8 db 24 cm-es löveget jelentett. Vízszorításuk 14 tonna volt.

Dreadnought: a típus nevet az 1906-ban épült brit Dreadnought kapta, amellyel megszületett az egységes nehézsúlyú csatahajó. Vízszorításuk 21 000 tonna sebességük 20 - 21 csomó volt. 12 db 30,5 - es és 18 db kőszorítású, és 18 db kőszorítású löveget hordtak.

Partvidék páncélos: a kor csatahajóinál kisebb méretek erősebb páncéloszat, alacsonyabb sebesség jellemezte. Vízszorításuk 6000 tonna, sebességük 18 - 20 csomó volt. Fegyverzetét 4 db 24 cm-es és ágyú alkotta.

Páncélos cirkáló: a sorhajókkal egy időben keletkezett. A flották kisebb, gyengébb, de gyorsabb egységei voltak. Feladata a felderítés, a gyarmatok és kereskedelmi útvonalak védelme és az ellenséges kereskedelmi hajók elfogása volt. Vízszorításuk 6000 - 8000 tonnasebességük 18 - 22 csomó volt- Fegyverzetük 2 db 24 cm-es és 8 db 15 - cm-es ágyút hordott.

Cirkáló: a páncélos cirkálóknál kisebb, gyengébb páncéloszatú és fegyverzetű, de gyorsabb hajó volt. Feladatuk az első páncélos cirkálóval. Vízszorításuk 1500 - 4000 tonna, fegyverzetük 10 - 12 cm-es és ágyú volt.

Romboló: feladata a nagyobb hajókat fenyegető torpedónaszádok biztonságos távolban tártáron megsemmisítése, konvoj kőszorítású ellátása, felderítés, kőszorítású a tengerelátjárók felderítése, megsemmisítése. Vízszorításuk





gyakorlatokat vezetett, a hajók szerepének nyitott a től-totta állású a parancsnok felől mindenütt felelős volt a hajón a től-antekörte; a káprzetlen alái rendelt legmagasabb altiszt a csónakmester volt. Rangban káprvetkeztek: a től-orsági a től-orsági kiképzés a szokások vezetése, alái rendelt altiszt a től-ormester az állású től-orsági anya lszerraktájak kezelése; a navigáció- vagy hajózást vezető tiszt, aki a hajónak vezető körét, valamint a csillagászati megfigyelések elvégzését körte volt felelős, beosztotta a kormányzó mestert. A tőlbi tiszt a gy a től-eg-, torpedóparancsnok, manóvertiszként volt alkalmazva, a csónagy áráknaként szolgálókat mint tisztet teljesítették. Pk iránytátták az Qrszolgálatban állás legénységet (a legénységnek felől), felelősök voltak a hajó vezető körét. Árájn a tartás Qrszolgálati alatt a fedélzetet nem hagyhatták el. A hajógápnak mőkádás körte a vezető gápnak volt a felelős, aki mellől 2-3 gápnak Qrszolgálatra volt rendelve. Az Qrszolgálatban levő gápnak az Qrtisztól vette a parancsokat a csónak utasításai szerint szabályozta a gápnak ját. A gápnak a csónak kezelő szemlételte a nagyságához viszonyítva 50-80 fók volt. A gápnak szerek kezelése a gápnak mestert volt. (3. Ábra) A szolgáló beosztás a legénység körte osztályra volt osztva szolgálóiban, illetve pihenőben lévő. A szolgáló a csónak hosszát tartott. Enn felosztásait az alábbi táblázat mutatja be. A Legénység egyik felelegénység mássik fele a 4 árájig Qrságpihenő árájig pihenő Qrságg 8 a 12 árájig Qrságpihenő 12 a 16 árájig pihenő Qrságg 16 a 20 árájig pihenő Qrságg 20 a 24 árájig pihenő Qrságg a hadihajón az ábrésztól reggel 5 órakor volt, ekkor a hajó pihenőben lévő szemlételte a felelősnek fel kellett kelnie, a csónak Qrságg 8 órakor vette át. A szolgálóiban lévő osztály 15 percel 8 óra elött kapta meg a főkágyait a csónak 8 órakor májra bele is feketett. Saját kabinjuk nem volt, azt körte kampó helyettesítette. 3 óra 45 perc volt a leghosszabb idő, amelyet egy hadihajó matrőza egyhuzamban átalhatott. Miközben szinte áráknaként vögig bójt ágyuk alatt a vízvizsgálás Qrságg, amely azt nézte, hogy a hajón minden rendben van-e. Ájkor ez a kiphent osztálytotta fel a fedélzetet maradt mássik osztályt, 15 percel ájkor elött májra feliasztották, hogy teljesen elkészülve a főkáprszereve vegye át a szolgálókat, amely 3 óra 45 percig tartott. 4 órakor ismét lefekhetett 50 percre az 5 áráj ábrésztól. 3. Ábra A hadihajó tiszti kara. A haditengerészet szolgálóiban az egyenruha mind a tiszt, mind a legénység számára a től-otkák posztárák a csónak. A nyári szolgálóiban mindenki számára egyaránt fehérek a tiszt, a csónak a magasabb rangú altisztek aranygombos. flottakabítot viseltek, amelynek ájhajtásán voltak az aranycsók-kabál állás rendfokozati jelölések. A fehére flottakabíton a rendfokozati jelvény a válllára került. A tiszt, a csónak az altiszteknek oldalfegyvere dő-szes tengerész kard volt. Dő-szál-izetben a tiszt a kabítt felállás gallórájn, az altisztek a válllapon viselték a rangjelzőt. A tiszt aranyrojtó válldő-szt (epoulettet) viseltek. A legénység a flottakabítt helyett rávid matrőzinget hordott vállgósok matrőzgallórral. A rendfokozatot jelölő csillagokat a gallórsarkaira varrták. A legénység matrőzsapkáján a fekete selyemszalagon arany szálvősq felárával ez állt: K. u. K. Kriegsmariene. A behajózott legénység sarkáján a hajó neve állt. Sorhajóhadnagy nyári flottakabíttja. A haditengerészet lobogója az osztrák-magyar haditengerészet lobogóját. Jászsef rendszeresítette 1787. január 1-én. A korábban használt lobogó az körte szálntették meg, mert azonos volt a toszkánai nagyherceg Habsburg I. Lipót hajónak aranyárga alapon számára kiterjesztő, fekete, kőtféj sást ábrázoló, Habsburg-jelvényes lobogóval, a csónak től-árra vezetett diplomáciai bonyodalmakhoz. A flotta zászlója 1730 kőrárál flotta zászlója 1743 kőrárál. Hadilobogó 1787-től Csónaklobogó (Wimpel) az áj lobogóval együtt bevezetésre került a csónaklobogó, amelyet az ájrboc csónakán viseltek a hajók, ha a sorhajókapitány, vagy egy kőrte körte parancsnok a fedélzetet tartázkodott. 1828-an ájabb válltozások től-antek a lobogó a csónak ájrbocszalagok körte. Áj máltásáigokat, a csónak beosztás jelölő lengket, szalagokat a csónak lobogókat vezettek be. A csónaklobogó megmaradt eredeti jelentésében. Az udvari zászló akkor viselt a hajó, ha az uralkodó háj valamelyik tagja tartázkodott a fedélzetet. A parancsnoki lobogó akkor kellett felvonni, ha tengernagy rangot viselő szemlét tartázkodott a fedélzetet. A megkülönböztetés ájabb lobogóit 1853-54-ben vezették be. Ezek a vezérgarnagy, a csónak a korábbi tengernagy lobogó ájabb válltozata volt. A parancsnoki lobogó áj neveztek a korábban használtos ájcornette áj-ról áj Komodore-Standarder áj re. Vezérgarnagy lobogó 1853 Tengernagy lobogó 1853 1869-ben megváltozott a kereskedelmi lobogó. Ez II. Jászsef lobogó parancsa áj a haditengerészeti lobogó használt. A kiegyezés hatására ez azonban megváltozott oly módon. Hogy a lobogó rádhöz kőrzelebbi fele a korábbi mintát viselte, a csónak a mássik fele magyar nemzeti szánt kapott kőrzápen a magyar cő-merrel. Kereskedelmi lobogó 1869-től 1880-ban ájabb válltozások kőrvetkeztek be az ájrboc szalagok a csónak a sztenderdek kőrzátt. A korábbi vezérgarnagy lobogó neve tengernagy lobogó lett. Az eddigi tengernagy lobogó csónak ájri királyi tábornokok ájkitátt megkülönböztetés lobogója lett. A parancsnoki standard mellett beosztás rangelsők kitátt lobogókat, melyet az a hajó vont fel, amelyen a kőrte rangelsők kapitánya tartázkodott. 1894-ben ájabb zászlókat vezettek be. Áj lobogókat vontak fel, ha az uralkodó a csónak a felesége, vagy az uralkodó háj máj tagja tartázkodott a fedélzetet. Az 1853-ban rendszeresített tengernagy lobogó helyre a tengernagy, altengernagy, ellentengernagy lobogó lápt. A szájrazál-idi tábornokok számára is áj rangjelző lobogókat rendszeresítettek, a gy a táj borszernagyit, lovassági tábornokit, altáj borszernagyit a csónak a vezérgarnagyit. Csónak királyi standardja Csónak ájri királyi standardja FQhercegek fQhercegnők lobogója Tengernagy lobogó Altengernagy lobogó Ellentengernagy lobogó Táj borszernagy lobogó FQszállás mesteri a csónak lovassági tábornoki lobogó Altáj borszernagy lobogó Vezérgarnagy lobogó 1915-ben áj haditengerészeti lobogó fogadnak el, amely mind az osztrák, mind a magyar állam szuverén állás tartozásait jelképezi. A lobogóra az ausztrál-háj cő-mere mellől felkerült az árpád-háj cő is, amelyet a magyar korona zárt le. A lobogó bevezetését a hájboró vögáig elnapolták. Farlobogó 1915 Csónak ájri királyi, ill. csónak ájri a csónak királyi standardja 1915 FQhercegek, fQhercegnők standardja 19156. Lobogó használat a hadilobogó a hajók táján lévő lobogódon viselték. Az uralkodó, rangidősségi lobogó a fQárboc sudarára, a parancsnoki, a csónak szolgálókat, valamint a az illető rendfokozatának megfelelő lobogó, valamely ájrboc sudarára vonták fel. A parancsnoki a csónak szolgálókat (lengket, jelvényeket) a keresztárbocra vagy a fQárbocra vonták fel. Azokon a hajón, amelyek nem tartázkodott magasabb rangú tengerészeti parancsnok a szolgáló lobogó viselték. A hazai kikötőkben horgonyzó hajókra vasárnak a csónak áj nnepnapon az orrlobogó is felvonták. A lobogó ájtalában reggel 8 óráját naplementéig tartották az ájrboc. Az uralkodó lobogó a rang a csónak parancsnoki

jelvényeket, valamint az Árboc szalagot Ájjel is viselték. A lobogás felvonásakor mindenki a fedélzeten tartózkodott, hacsak nem volt, valamilyen halaszthatatlan tevékenységgel megbízva. Ás arccal a lobogás felé fordulva tisztelgett. hadihajásn végezhet tiszteletadások egyike a lobogásdás. Kétféle lobogásdás létezik a nagy Ás a kis lobogásdás. A nagylobogásdást csak nemzeti Ánnepek során kiképzésben viselték. Először a lobogásdás fokán, Árbocokon a keresztirányú magasságában, a taton a farlobogásdás fokán ráigazított jelzőlobogás sorában, valamint az orr- Ás a farlobogásbás Ás egy-egy nemzeti lobogásbás állt, amely azokon az Árbocokon volt kitűzve, amelyen nem volt Árboc jelvény. A jelzőlobogás sorrendje I, W, H, K, M, O, L, N, T, J, P, U, Z, X, V, R, S, Y volt. Ha egy rend nem volt előg a fenti sorrendben folytatásosan állították sorba a tőbbi. A kis lobogásdás az orr- Ás a farlobogásbás Ás egy-egy nemzeti lobogásbás állt azokon az Árbocokon, amelyen nem volt Árboc jelvény. A kis lobogásdást Ánnepek alkalmakkor menetben is viselték, de menetben nem volt az orrlobogás felvonva. 7. A haditengerészet alkalmazásában a flotta hajásnak alkalmazásait Ávenkőnt egy szolgálatba Állás-tervben Állapították meg, amelyből a hajás felszerelésének célja - pl. kálszolgálati, iskolai, gyakorlati vagy más célokra - is le volt írva. A szolgálatba Állított hadihajás mindig hadszereleg, a tartalékban levő Ágy voltak felszerelve, hogy teljes felszerelés Ák egy pár nap alatt elvégezhet legyen. 1. Kálszolgálatra diplomáciai Ás a kereskedelmi- diplomáciai viszonyok megkötését, hogy a idegen vizeken az Qrszolgálat teljes ÁtÁsben saját hajás is kálszereg eseten akár fegyverrel is az Állami tekintet célbás AZ Osztályok Ás Magyar Monarchia a ká-nai Ás indiai vizekre Ávenkőnt egy hajás káldízt, a Földközi-, Adriai tengeren egy hajásra tartott felszerelve, Konstantinápolyban pedig Állandásan egy hajás Állomásoztatt. 2. Iskolai Ás gyakorlati célokra Minden Ábven nÁhÁny hánapra szolgálatba Állították vitorlás hajás a hadaprásdok, hajásuhancok Ás matrások első tengerészeti kiképzése céljában, amelyek a saját vizeket csak ritkán hagyták el oktatás befejezése után ismét leszerelték. 3. Más célokra hadihajásnak kálszereg volt felkeresett országok politikai, társadalmi, statisztikai, földrajzi viszonyairól adatokat szerezni, Ás ezekről jelentést tenni. A felsőgvizeket Ábrázoló térképek, valamint a világtörténelmi tornyok jegyzékeit elkészíteni, az Ásszes térkép Ás világtörténelmi nyilvántartás a pápai Várajzi Hivatalban történt. Felhasználó irodalom:

- Csonkáróti Károly: Horthy, a tengerész; Zrinyi kiadás 1993
- Csonkáróti Károly: Az Osztályok-Magyar Monarchia haditengerészete
- Csonkáróti Károly: Hadihajás a Dunán; Zrinyi kiadás 1980
- Csonkáróti Károly-Benczúr László: Haditengerészek Ás folyamokról a Dunán 1870-1945; Zrinyi kiadás
- Csonkáróti Károly: A császári Ás királyi haditengerészet lobogása;
- Haditechnika 2003/4
- Földi Pál: Az osztályok- magyar haditengerészet története Anno kiadás
- Kiss Csaba: A Császári Ás Királyi flotta kőzirat
- Kráml Mihály A Császári-Királyi haditengerészet 1797-1866
- Kráml Mihály Magyarország Ás a Cs. Ás Kir. Haditengerészet ipari megrendelésnek kváta szerinti megosztása 1910
- Kráml Mihály A Császári Ás Királyi haditengerészet Ás Magyarország Propannonia Kiadás 2004
- Nagy Miklós Mihály: Boldog békeidő haditengerészei Kornótás kiadás 2003
- <http://www.members.e-media.at/NOVARA/index.html>